

ΝΕΚΡΟΛΟΓΙΑ

EMIL BRUNNER (1889-1966).

Κατὰ τὸν παρελθόντα Ἀπρίλιον ἀπεβίωσεν ἐν Ζυρίχῃ εἰς τῶν ἐπεφανεστέρων συστηματικῶν θεολόγων τοῦ Κ' αἰῶνος, ὁ ὁμότιμος καθηγητὴς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ αὐτόθι Πανεπιστημίου, καλβινιστῆς τὸ δόγμα, Emil Brunner. Ἐγεννήθη ἐν Winterthur τῆς Ἑλβετίας τῷ 1889 καὶ ἀπὸ τοῦ 1924 διετέλεσε τακτικὸς καθηγητὴς τῆς Συστηματικῆς καὶ τῆς Πρακτικῆς Θεολογίας ἐν τῇ ὡς ἄνω Θεολογικῇ Σχολῇ. Ἀνήκων κατ' ἀρχὰς εἰς τὴν περὶ τὸν Karl Barth γνωστὴν ομάδα τῆς Διαλεκτικῆς Θεολογίας, ὡς συνιδρυτῆς αὐτῆς, συνηγωνίσθη κρατερῶς ἐναντίον τῆς λεγομένης φιλελευθέρως Θεολογίας τοῦ Ad. Harnack κ.ἀ., ἀλλ' ἀπεσπάσθη ἐκ τῆς ομάδος ἐκείνης, τῷ 1934, ἐλθὼν εἰς διάστασιν πρὸς τὸν K. Barth διὰ τὴν ἑαυτοῦ μετριοπαθῆ καὶ μᾶλλον πρὸς τὴν Ἀνατολικὴν ὀρθόδοξον θεολογίαν προσκλίνουσαν ἀντίληψιν περὶ τοῦ ἀνθρώπου καὶ περὶ φυσικῆς θεολογίας, ἣν διετύπωσεν ἐν τῇ πραγματείᾳ του Natur und Gnade (1934), εἰς τὴν ὅποιαν ἐκεῖνος ἀπήτησεν ἐν τῇ ὑπὸ τὸν τίτλον Nein sφοδρῶ ἀντίλογια αὐτοῦ. Ἐν τῶν σπουδαιότερων θεολογικῶν ἔργων του εἶναι Der Mittler (1937², ἐκ σελίδων 564), ἔνθα οὗτος δι' ἐμβριθεστάτων θεολογικῶν παρατηρήσεων καὶ ἐπιχειρημάτων ἐκ τῆς πατερικῆς θεολογίας ὑπεραμύνεται τῆς θεότητος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἄλλα λίαν σπουδαῖα ἔργα του εἶναι τὰ ὑπὸ τοὺς τίτλους: Das Gebot und die Ordnungen (1939⁸), εἶδος Χριστιανικῆς Ἠθικῆς, Der Mensch in Widerspruch (1941⁸), εἶδος χριστιανικῆς ἀνθρωπολογίας, Offenbarung und Vernunft (1941), εἶδος Χριστιανικῆς Ἀπολογητικῆς, Gerechtigkeit (1843), εἶδος Χριστ. Κοινωνιολογίας, Christianity and Civilisation, δύο τόμοι περιέχοντες διαλέξεις λεχθείσας ἐν τῷ πανεπιστημίῳ τοῦ St. Andrews τῆς Σκωτίας καὶ περιληφθείσας ἐν ταῖς Gifford lectures (1947).

Μεταξὺ τῶν μάλιστα ρηθικελεύθων ἔργων τοῦ Brunner συγκαταλέγονται καὶ τὰ μέγιστα συνετέλεσαν εἰς τὴν ἀνάδειξιν αὐτοῦ τὰ: Erlebnis, Erkenntnis und Glaube (1934⁴), Die Mystik und das Wort (1928²), ἐν οἷς καταπολεμεῖται ὁ Schleiermacher καὶ ὁ Μυστικισμὸς, Wahrheit als Begegnung (1938), Das Missverständnis der Kirche (1951) καὶ Das Ewige in Zukunft und Gegenwart (1953). Ὡς ἐπιτοστέγασμα δὲ τῆς ὅλης θεολογικῆς αὐτοῦ ἐργασίας ἦλθεν ἡ τρίτομος Δογματικὴ αὐτοῦ, ἐμφορουμένη νεοπροτεσταντικῶν ἀρχῶν (1946-1960). Πολλὰ τῶν ἔργων αὐτοῦ μετεφράσθησαν ἀγγλιστί, ἐπ' ἐσχάτων δὲ καὶ ἰαπωνιστί, τῆς φήμης αὐτοῦ μὴ βραδυνάσης νὰ ἐξέλθῃ πολὺ τῶν ὀρίων τῆς Ἑλβετίας καὶ τῆς Γερμανίας, δι' ἃ καὶ ἐκλήθη ἐπιανεκλημένως νὰ διδάξῃ ἐν Μ. Βρετανίᾳ καὶ Ἀμερικῇ καὶ δὴ καὶ ἐν Ἰαπωνίᾳ, ὅπου κληθεὶς πρὸς διοργανώσιν τοῦ International Christian University ἐν Τόκιω παρέμεινεν ἐπὶ διετίαν ἀναπτύξας καὶ ἱεραποστολικὴν μεταξὺ τοῦ διανοουμένου κόσμου δρᾶσιν, ἐπανελθὼν δ' ἐκεῖθεν εἰς Ζυρίχην τῷ 1955.

Τὰ ἔργα τοῦ Br. διακρίνει, ἐκτὸς τῆς σπανίας ἐνημερότητος, καὶ ὀξεῖα κρίσις ἐν συνδυασμῷ μετὰ βαθύταις θεοσοφίαις καὶ δὴ καὶ σαφηνείαις, ἀσυνήθους ἐν γερμανογλώσσῳ συγγράμμασι. Περὶ δὲ τὴν θεολογίαν τοῦ Brunner ἠσχολήθησαν διάφοροι Ἑλβετοὶ καὶ ἀλλοδαποὶ θεολόγοι (H. Volk, H. Eklund, R. Hassler, G. Gloege, καὶ ἄλλοι καὶ δὴ καὶ αὐτὸς ὁ K. Barth), ἐν οἷς καὶ ὁ ὑποφαινόμενος, ὅστις εἶχε τὴν εὐτυχίαν νὰ τὸν γνωρίσῃ καὶ προσωπικῶς ἐν τῇ Ἑλβετίᾳ καὶ νὰ λαμβάνῃ παρ' αὐτοῦ πάντα τὰ ἔργα του, ἐδημοσίευσεν δέ, ἐκτὸς τῆς γενικωτέρας πραγματείας του «Περὶ Διαλεκτικῆς Θεολογίας τοῦ K. Barth καὶ τῶν περὶ αὐτόν» (1931, βλ. β' ἐκδ. 1966 ἐν τῇ «Θεολογίᾳ», Β' τεύχει), καὶ ἰδιαιτέραν πραγματείαν ὑπὸ τὸν τίτλον «Ὁ Em. Brunner καὶ ἡ θεολογία αὐτοῦ» ἐν τῇ Ἐπετηρίδι τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τῶν

Ἀθηνῶν (1938) καὶ «Ἡ Χριστιανικὴ ἀνθρωπολογία τοῦ Em. Brunner» ἐν τῷ Α' τόμῳ τῆς τιμητικῆς ἐκδόσεως ἐπὶ τῇ τεσσαρακονταετηρίδι τοῦ καθηγητοῦ Θεοφίλου Βορέα (1940), ὡς καὶ βιβλιογραφικὰ σημειώματα ἐν τῇ «Θεολογίᾳ» περὶ τῶν πλείστων τῶν ἔργων αὐτοῦ. Ἐπὶ δὲ τῇ ἐξηκοστῇ γενεθλίᾳ αὐτοῦ ἐξεδόθησαν διάφοροι τιμητικοὶ τόμοι, ἐξ ὧν ὁ σπουδαιότερος ἐν Ζυρίχῃ (1950) ὑπὸ τὸν τίτλον «Das Menschenbild im Lichte des Evangeliums», εἰς ὃν ἐκλήθη νὰ συμμετάσχη ὑπὸ τοῦ ἐκδότη τοῦ καθηγητοῦ Blanke καὶ ὁ ὑποφαινόμενος δι' ἰδιαιτέρας συμβολῆς, ἥτις λόγῳ μικρᾶς καθυστερήσεως δὲν προέλαβε νὰ περιληφθῇ εἰς τὸν ἐν λόγω τόμον, ἐδημοσιεύθη ὅμως τὸ αὐτὸ ἔτος ἐν τῇ «Theologische Zeitschrift» τῆς Θεολογ. Σχολῆς τοῦ Basel (1950, σελ. 376-82), ὑπὸ τὸν τίτλον Der Mensch nach der Orthodoxen Lehre.

Εἶναι πολὺ λυπηρὸν, ὅτι ἐπανειλημμένα οἰκογενειακὰ ἀτυχήματα ἐπεδείνωσαν τὴν μάστιγα ἀπὸ τῆς διαμονῆς του ἐν Τοκίῳ κλονισθεῖσαν υἱείαν τοῦ ἀνδρὸς καὶ ἐπέσπευταν τὸν θάνατόν του. Εἶναι ὅμως παρήγορον, ὅτι ὠλοκληρώθη ἡ δημοσίευσίς τῆς τριτόμου Δογματικῆς του, ἐν τῷ προλόγῳ τοῦ Ι' τόμου τῆς ὁποίας (σελ. 9-10) καὶ δὴ καὶ ἐν τῷ Exkurs zur theologischen Lage der Gegenwart, ἐν σελ. 245, καθορίζων τὴν στάσιν του, ἐν τῇ συγχρόνῳ προτεσταντικῇ θεολογικῇ κινήσει μεταξὺ τῶν δύο ἰσχυροτάτων περὶ τὸ θέμα τῆς πίστεως ρευμάτων τοῦ Objektivismus καὶ Subjektivismus ἀποκαλύπτει, πρὸς τοῖς ἄλλοις, σπουδαίας πτυχὰς τοῦ ψυχικοῦ του μεγαλείου καὶ τῆς βαθείας χριστιανικῆς του ταπεινοφροσύνης, ἐξαίρων κατὰ τρόπον ἀπέριπτον τὴν σπουδαιοτάτην θεολογικὴν συμβολὴν τοῦ «προφητικοῦ» ἀντιπάλου του Karl Barth μετὰ τῆς «μνημειώδους (monumentale) Δογματικῆς του» καὶ ἀναγνωρίζων ἀδιστακτως εἰς αὐτὸν «τὴν ὑπεροχὴν καὶ τὸ πρωτεῖον».

Τούτων πάντων ἔνεκεν ἡ μνήμη τοῦ Emil Brunner θὰ παραμείνῃ ἐπὶ μακρὸν ἱερά οὐ μόνον ἐν τῇ προτεσταντικῇ καὶ ρωμαιοκαθολικῇ, ἀλλὰ, παρὰ τὰς ἑτεροδοξίας του, καὶ ἐν τῇ ὀρθοδόξῳ Θεολογίᾳ, πρὸς τὴν ἀνθρωπολογίαν τῆς ὁποίας προσέκλινεν, ὡς εἴπομεν, τὴν δὲ τὴν μεσάζουσαν μεταξὺ τῶν ἄλλων ἐκκλησιῶν θέσιν τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας δὲν ἐβράδυνε νὰ ἀναγνωρίσῃ.

Π. Ι. Μπρατισώτης